2 336

TECHNIKOS ŽODIS

THE ENGINEERING WORD

The Lithuanian Monthly Newspaper.
Published by the American Lithuanian
Engineers & Architects Ass'n at Chicago

TECHNIKOS DARBUOTOJŲ MĖNRAŠTIS

NR. 8 (17) RUGPIŪTIS, 1952 II METAI

Sveikindami Antrąjį Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos atstovų suvažiavimą, Chicagoje, linkime sėkmingiausio ir našiausio darbo, reikiamai atkreipiant dėmesį į PLIAS ir ALIAS Sąjungos veiklos svarbiausią ramstį — profesinę technikinę spaudą.

Chicagos ALIAS sk. spaudos sekcija, „Technikos Žodžio" Red. Kolegija ir Administracija

Sveikinimas iš tolimosios Australijos

Komunizmo išblokšti iš savo tėviškės, mes išsisklaidėme po platųjį pasaulį. Nors esame išblaškyti, bet mus jungia bendras tikslas — Laisva Lietuva. Tad visomis išgalėmis dirbsime tam švenčiausiam tikslui įgyvendinti. Dirbkime Lietuvos išlaisvinimo ir savo profesijoje tobulinimuisi, nes atgimusiai Lietuvai būsime visi reikalingi ir, grįžę iš plataus pasaulio, kiekvienas parsivešime savo patyrimus ir, kaip tos skruzdės, statysime didelį rūmą — Lietuvą.

Antrojo Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų suvažiavimo proga sveikiname Jus — brangūs collegos — ir pasižadame būti drauge su Jumis , dirbti Lietuvos išlaisvinimui. Linkime sėkmės Jūsų žygiuose ir tariame iki pasimatymo Laisvoje Lietuvoje.

A. Pacevičius, J. Riauba

PLIAS Adelaidės sk. valdybos ir narių vardu

1952 m. rugpiūčio 3 d.

MINTYS SUVAŽIAVIMO PROGA

A. MAČIŪNAS

ALIAS Centro V-bos pirmininkas

Šio mėnesio pabaigoje Chicagoje įvyksta antrasis Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Suvažiavimas. Ta proga norėčiau su brangiais collegomis pasidalinti keliomis padrikomis mintimis, manydamas, kad jos vienu ar kitu būdu suvažiavime galės būti aptartos.

New Yorke išrinktos Centro Valdybos patyrimu, metai ar pusantrų metų kadencijos laikas yra pertrumpas. Kol Centro Valdyba susiorganizuoja, pracina mėnesis — kitas ir pačiai veiklai nebelieka daug laiko. Dėl didelių atstumų ir suvažiavimus tektų gal daryti rečiau. Tad geriau būtų kadencijos laiką pratęsti iki 3 metų. Centro valdyba iki kito suvažiavimo turėtų būti renkama iš to skyriaus narių tarpo, kurio būstinėj suvažiavimas rengiamas.

Iš visų Amerikoje esančių lietuvių inž. ir architektų organizacinių vienetų tik Detroitas ir Clevelandas, nežiūrint PLIAS Centro Valdybos raginimo, dar nėra prie ALIAS prisidėję. Tai yra labai apgailėtinas faktas, įnešantis disharmoniją į šiaip jau tradiciniai vieningą lietuvių inžinierių bendruomenę. Tikiuosi, tačiau, kad ir Detroitas ir Clevelandas atstovus į Chicagą atsiųs ir galėsime ten aptarti priežastis, dėl kurių tie du padaliniai nuo bendradarbiavimo su ALIAS šalinosi.

Atrodo, kad vienas inžinierių, kaip ir visos naujos ateivijos, tikslų yra suėjimas į glaudesnius ryšius su sena ateivija, mūsų atveju, su senais Amerikos lietuviais inžinieriais. Deja, turbūt, ne vien New Yorko patyrimai šiuo reikalu nėra pergeriausi. New Yorke turime keletą narių senų Amerikos lietuvių, jų tarpe labai mūsų organizacijai atsidėjusį, seną lietuvių veikėją, New Yorko skyriaus garbės narį J. G. Sagį - Sagevičių — tačiau dažnai tenka nugirsti gražiai lietuviškai skambančių pavardžių, Amerikos techniškam gyvenime pasižymėjusių inžinierių, kurie, deja, prie mūsų nėra prisidėję. Mūsų nariams, seniems Amerikos lietuviams reikėtų padėti daugiau pastangų tuos lietuvius inžinierius prie mūsų pritraukti.

Kuriama Amerikos lietuvių bendruomenė. Suvažiavimui reikėtų apsvarstyti mūsų santykius su jąja. Gal galėtumėm kaipo vienetai tapti tos bendruomenės nariu?

New Yorke, regis ir kituose skyriuose, pastebimas tam tikras atslūgimas mūsų organizacijos reikalų domėjimusi. Pradžioje susirinkimai buvo gausiai lankomi, dabar tesusirenka vos ⅓—¼ narių. Viena gausesnio lankymosi pradžioje priežasčių buvo reikalas turėti kontaktą su kitais collegomis įsikūrimo ir darbo suradimo reikalais. Dabar veik visi collegos dirba savo specialybėse. Centro valdyba negali daug pasigirti savo nuveiktais darbais, išskyrus, tačiau, tą faktą, kad dėka užmegztų ryšių ji galėjo padėti New Yorke surasti darbo kiekvienam nariui, kuris į ją kreipėsi.

Nepamirškime, kad Amerikoj konjunktūra kaitaliojasi, gali būti vėl laikai — kuomet nevienam gali tekti atsidurti už turimos darbovietės durų. Tad jau vien dėl to mūsų kompaktiškas susibūrimas mums gali būti ateity vėl naudingas.

Tiek mano, kaip jau pradžioj minėjau „padrikų" minčių. Iki greito pasimatymo Chicagos suvažiavime.

MŪSŲ VEIKLOS BENDRI BRUOŽAI

DIPL. INŽ. K. KRULIKAS

1. LIETUVOJE

Lietuvių inžinierių ir architektų organizuotumo pamėgimas siekia jau gan tolimus Lietuvos Nepriklausomybės laikus. Lietuvoje baigusieji Technikos Fakultetą ir turintieji diplomuoto inžinieriaus laipsnį, o taip pat baigusieji atitinkamą mokslą užsienio universitetuose, buvo susiorganizavę į Lietuvos Diplomuotų Inžinierių Sąjungą. Į šią sąjungą buvo priimami nariais tik diplomuoti inžinieriai Lietuvos piliečiai, neišskiriant tautybių. Šios sąjungos centras buvo Kaune, o jai priklausė visos Lietuvos teritorijoje gyvenantieji inžinieriai. Sąjungos skyrių provincijos miestuose tuomet nebuvo. Sąjunga leido neperiodinį žurnalą „Technika ir ūkis". Sąjungai ilgus metus vadovavo dipl. inž. A. Novickis, S-gos sekretoriatą tvarkė panelė Klara Slėnytė. Būtų pageidautina, kad apie šios sąjungos įsteigimo datą, steigimo iniciatorius, s-gos tikslus bei uždavinius, jos veiklą ir narių skaičių „Technikos Žodyje" savo atsiminimus paskelbtų ilgametis s-gos pirmininkas dipl. inž. A. Novickis. Tas būtų labai įdomu ir visiems Lietuvos inžinieriams, o taip pat ir karo metais bei po karo baigusiems lietuviams inžinieriams svetimų valstybių universitetus.

Kiek prisimenu, s-gos narių visuotinis suvažiavimas įvyko Kaune, rodos, 1938 m. pavasarį, kuris tęsėsi 2 ar 3 dienas. Suvažiavimo metu buvo dalyviams parodyta Lietuvos plentų statybos filma. Atskirus posėdžius bei paskaitas turėjo kiekvienos specialybės inžinieriai, o taip pat ekskursijas į Kauno „Maisto" fabriką ir Petrašiūnų Elektros stotį. Suvažiavimas buvo baigtas baliumi — koncertu Trijų Milžinų salėje.

Be šios s-gos dar buvo įsisteigusi Užsienių Aukštesniąsias Technikos Mokyklas baigusių inžinierių, baigusių ne universitetinį technikos mokslą, Draugija.

Kiek prisimenu, Lietuvoje inžinieriaus praktikos teises galėjo gauti Lietuvos universitetą baigusieji inžinieriai, o taip pat užsienio universitetus baigusieji. Inžinieriai gi baigę užsieniuose privačius universitetus, arba Aukštesniąsias Technikos Mokyklas privalėjo pirmiau įstoti į Lietuvos universitetą, čia atlikti jam skirtą diplominį darbą ir jį viešame Fakulteto posėdyje apginti ir tik paskiau galėjo gauti inžinieriaus praktikos teises.

1941 metais Švietimo Ministerijos buvo išleistas potvarkis, kad baigusieji Kauno Aukštesniąją Technikos Mokyklą, o taip pat Kėdainių Aukštesniąją Kultūrtechnikų mokyklą technikai per tų mokyklų vadovybes gali gauti inžinieriaus laipsnį, jeigu mokyklą baigęs technikas turi atitinkamą savarankiško techniko darbo praktiką. Jis turėjo savo darbus smulkiai išdėstyti ir įstaigą, kuriose dirbo, dokumentais įrodyti bei apginti savo praktikos darbus. Taigi 1941—1944 metų laikotarpyje gavome naują inžinierių prieauglį iš buvusių technikų. Ne visi technikai tas teises išsirūpino, o ir ne visi dar turėjo reikalaujamos darbo praktikos — tokie iki šiai dienai pasiliko su techniko vardu.

Bolševikų ir vokiečių okupacijos metais Inžinierių S-ga ir Draugija nustojo egzistavusios, nes buvo visos organizacijos, apart komunistinių, panaikintos.

Didesni inžinierių, kaip Kelių Valdybos tarnautojų, susibūrimai buvo vienas prie vokiečių Kaune ir vienas prie bolševikų Vilniuje.

2. TREMTIES METAI VOKIETIJOJE

Pirmieji Lietuvos Inžinierių, Architektų ir Technikų organizuoti vienetai Vokietijoje buvo įsteigti kolektyvo vardu Hanau lietuvių stovykloje 1945 m. rugsėjo 2 d., Draugija Kemptene nuo 1945 m. vasario mėn., Draugija Wuerzburge nuo 1945 m. lapkričio 30 d., Draugijos Augsburge ir Wiesbadene nuo 1946 m. vasario 10 d., vėliau įsisteigė grupės Ravensburge, Muenchene, Dillingene, Regensburge, Biberache, Muehdorfe, Nuertingene, Seligenstadte, Schweinfurte ir kt.

Tik susiorganizavusi 1945 m. lapkričio 30 d. Wuerzburge Lietuvių Inžinierių ir Technikų Draugija ėmėsi iniciatyvos sukviesti vakarinėse Vokietijos zonose gyvenančių lietuvių inžinierių ir architektų suvažiavimą, kurio didelę dalį organizacinių darbų teko atlikti šių eilučių autoriui, t. y. nuvažiuoti į Augsburgą ir ten su Draugijos valdyba bei nariais buvo susitarta, kad Augsburgo inžinieriai paruoš Centrinei Dr-jai Įstatų projektą. Taip pat buvo lankytasi pas Hanau inžinierius, iš kurių taip pat gautas pritarimas suvažiavimą Wuerzburge suorganizuoti, sukviesti ir įvykdyti. Suvažiavimą suorganizuoti ir „Inžinieriaus Kelio" Nr. 1 ant greitųjų suredaguoti labai daug pagelbėjo technikinės spaudos didelis entuziastas ir mėgėjas inž. G. J. Lazauskas, toliau buvęs „Technikos Pasaulio" vyr. redaktorium ir čia užjūryje — vienas iš iniciatorių ir kūrėjų dabartinio „Technikos Žodžio" Amerikoje. Nevien mudu du dirbome, dirbo ir daug organizacinio suvažiavimo darbo atliko ir kiti valdybos nariai, t. y. dipl. inž. K. Tymukas, inž. J. Vaitonis, inž. Stp. Juodakis ir kiti nariai.

Suvažiavimas, pirmasis Vokietijoje, įvyko 1946 m. vasario 23—24 d. d. Wuerzburge, kuriame iš 35 plačiosios Vokietijos vietovių suvažiavo 97 inžinieriai ir architektai, jų tarpe buvo daug profesūros personalo, inžinierijos daktarų. Suvažiavimo proga rotatoriumi buvo išleistas „Inžinieriaus Kelio" Nr. 1, kuris vėliau ėjo tuo pat vardu kaip centro valdybos žurnalas, iš viso 10 numerių.

Wuerzburgo inžinieriai, vietoj to, leido toliau savo žurnalą „Technikos Pasaulis", kurio išėjo 2 numeriai (vienas didelės apimties ir spaustuvėje spaustas).

Suvažiavimui pirmininkauti teko man, talkininkaujant suvažiavimo darbo prezidiumui. Suvažiavimo centrine figūra buvo prof. Dr. inž. S. Kolupaila, kuris savo patyrimu ir sumanumu gelbėjo suvažiavimą pravesti darniai, sekmingai ir greitai. Suvažiavime buvo daug organizacijų bei stovyklos vadovybės atstovų su nuoširdžiais inžinieriams sveikinimais.

Suvažiavimas pradėtas pamaldomis už mirusius bei žuvusius inžinierius, Lietuvos Himnu ir baigtas priimant Lietuvių Inžinierių Tremtinių Draugijos Įstatus, įvairius reikšmingus nutarimus bei rezoliucijas.

Leidiniai ir recenzijos

UKRAINIEČIŲ INŽINIERIŲ D-JOS AMERIKOJE ŽURNALAS

Ukrainiečių Inžinierių D-ja Amerikoje, 1 East 8th Street, New York 3, N. Y., leidžia ukrainiečių kalba dvimėnesinį žurnalą „BICTI" („Žinios") TOBAPICTBA UKPAINCKIX INŽENEPIB B AMEPICI, nuo 16 iki 24 pusl., knygos formato. Eina jau treti metai. Iki šiol išleista 25 numeriai. Draugijos nariams, kurių JAV esama apie 300, siunčiama nemokamai, įskaitant į nario mokestį, nenariams metinė prenumerata $3, atsk. nr. kaina 50 ct.

Žurnalo turinys yra labai panašus į „Technikos Žodžio". Dedami specialūs techniški straipsniai, straipsniai iš Ukrainos technikos ir ekonomijos atstatymo srities, informaciniai straipsniai, yra skyrelis apie mirusius inžinierius, Apžvalga, Recenzijos, Terminologijos skyrius, Skaitytojų laiškai, Iš ukr. inžinierių gyvenimo pasaulyje, Draugijos vadovybės informacijos sk.

Kiekviename numeryje būna pateiktas turinys ukrainiečių ir anglų kalboje, straipsnių autorių aprašymas su smulkesnėmis apie juos žiniomis. Straipsniai iliustruojami brėžiniais ir šiaip nuotraukomis. Painesnės formulės, kurioms spaustuvėje trūksta specialių ženklų, spausdinamos kliišių pagalba. Reikia pripažinti, pog šis ukrainiečių inžinierių leidžiamas žurnalas yra vykęs, pagal esamas narių darbo ir spaudos leidimo nelengvas aplinkybes.

BICTI nr. 1 (23), sausis — vasaris, 1952 m. Arch. A. Timošenko rašo apie Ukrainos architektūrą XX šimtmetyje. Straipsnis gausiai iliustruotas. Inž. chem. A. Wowk rašo apie sintetinių dažymo medžiagų išsivystymą ir dabartinį jų stovį JAV, plačiau įžangoje apimant istorinę pusę. M. Kor rašo apie inžinierių prieauglio problemą. Recenzijų skyriuje aprašoma nauja knyga iš Ukrainos architektūros istorijos srities — prof. dr. B. Cičinskovo „Pamiatki Ykrainskoi Arxitektypu", išleista 1952 m. Philadelphijos „Amerika" leidyklos, 63 pusl., 38 iliustracijos, ukrainiečių kalba. Be to, dar šiame numeryje yra D-jos naujienos ir Kronika.

BICTI nr. 2 (24), kovas — balandis, 1952 m. Inž. geolog. M. Efremow rašo apie ionų periodinę sistemą, platesniu straipsniu pateikdamas nemaža duomenų. Inž. metalurgas M. Korčynskyj rašo apie JAV metalo pramonę. Inž. hidr. I. Hnojowyj savo straipsnyje pateikia pastabas apie aerodromų nusausinimą. M. Kor aprašo metinę JAV kasyklų ir metalurgijos inžinierių konferenciją. Aprašomi įžymūs XIX šimt. Ukrainos mokslininkai ir inžinieriai: Mixailo Octrogrogradskyj (1801—1861), Petro Ivanovič Sobko (1819—1870), Dmitro Ivanovič Žyrawskyj (1821—1891). Be to, yra skyriai: Terminologijos, Kronikos, D-jos veiklos, Recenzijos, Laiškai redakcijai.

BICTI nr. 3 (25), gegužės — birželis, 1952 m. Inž. mech. S. J. Prociuk rašo apie Ukrainos specialaus plieno metalurgiją po Antrojo Pasaulinio karo. Inž. agron. M. Karaman rašo apie moderniška pieninę, daugiau nagrinėjant jos moderniškus įrengimus. Filosof. Dr. ir arch. V. Sičynsky rašo apie Ukrainiečių Enciklopediją. Toliau yra Draugijos žinios, Kronika, Skaitytojų laiškai.

Reikia pasidžiaugti, kad ALIAS centras ir „Technikos Žodis" palaiko ryšį su mums bendroje veikloje draugiškais ukrainiečiais. Būtų naudinga TŽ skaitytojams, kad „Technikos Žodyje" pasirodytų jų spaudoje pateiktų svarbesnių straipsnių išsamesnės santraukos, o reikalui esant — ir vertimai. Taip pat, susipažinus su šiais trimis „Bicti" žurnalo numeriais, labai ryškiai atsispindi jų gyvenimiškos kronikos vei veiklos skyriai. Matyt, skaitytojai bei bendradarbiai stengiasi kiek galint daugiau teikti žinių iš D-jos veiklos ir pavienių inžinierių gyvenimo. Šių skyrių pilnumas žurnalą žymiai pagyvina, teikia jam daugiau pilnumo, įdomumo. Reikėtų ir mums, visiems TŽ skaitytojams ir bendradarbiams, į tai daugiau dėmesio atkreipti. G. Andriušaitis

DUJŲ IZOLIACIJA TRANSFORMATORIAMS

Sauso tipo transformatoriuose oras izoliuoja apvijas nuo plieninio tanko, kuriame transformatorius yra uždarytas, ir kartu yra laidininkas šilimos, kuri turi būti išsklaidyta, kad apvijos perdaug nejšiltų. Neseniai buvo padaryti sėkmingi bandymai pakeisti orą kitomis dujomis, būtent sieros heksafloridu SF_6. Tų dujų dielektrinis atsparumas yra nuo 2 iki 6 kartų didesnis negu oro, priklausomai nuo elektrinio lauko sąlygų, dujų spaudimo ir įtampos bangos savybių. Didėjant dujų spaudimui, tas santykis mažėja, tačiau net prie 30 sv. spaudimo į kv. colį jis palieka didesnis už 2. Tų dujų šiliminis laidumas prie 30 svarų spaudimo yra 2½ kart didesnis, negu oro, prie to pat spaudimo. Tas sudaro geresnes aušinimo sąlygas. Kai sauso tipo trifaziame paskirstymo transformatoriuje oras buvo pakeistas oro ir minėtų dujų 67% mišiniu, tai apvijų temperatūros pakilimąs sumažėjo 25%.

Tos dujos yra, be to, dar pastovios prie karščio iki 500°C. Nuo kibirkšties bei didelių trumpo sujungimo srovių lanko jos turi tendenciją suskilti ir skilimo produktai (SF_2, SF_1) yra nuodingi.

Eksperimentinis 138,000 voltų transformatorius veikė sėkmingai per du metus, prie dujų spaudimo 15 sv., ir nebuvo pastebėta jokių dujų suskilimo žymių. Atrodo, kad tos dujos ateity pakeis orą sauso tipo transformatoriuose.

TECHNIŠKOJI APŽVALGA

100 METŲ SUKAKTUVĖS

1852 m. lapkričio mėn. 5 d. New Yorke įsisteigė pirmoji inžinierių draugija JAV-bėse, tai buvo „American Society of Civil Engineers". Šia proga nuolatiniam technikos progresui atžymėti ir inžinierių nuopelnui žmonijai iškelti š. m. rugsėjo mėn. 3 iki 13 d. Chicagoje įvyks nepaprastas sukaktuvių minėjimas.

Minėjime dalyvaus 64 inžinierių organizacijos su savo padaliniais. Numatoma virš 30.000 dalyvių įskaitant daugelį svečių iš užsienio. Susirinkimai vyks lygiagrečiai 18 vietose.

Minėjimo metu bus: laikomi šimtai susirinkimų, skaitomi šimtai referatų, išleisti specialūs pašto ženklai, sukama filma.

„Museum of Science and Industry" Chicagoje ties 57-tąja gatve ir ežeru šiuo metu yra minėjimo vyriausioji būstinė. Ten minėjimo proga jau atidaryta nepaprasta paroda ir vėsinamose 1000 vietų teatre du kart kasdien (2:30 ir 8 v. v., o sekmadieniais dar 4:30 v. v.) rodomas muzikalinis 27 paveikslų vaidinimas „From Adam to Atom" (kb).

INŽINIERIŲ TRŪKUMAS

JAV-bėm šiuo metu trūksta 60.000 inžinierių, be to kraštas kasmet galėtų „absorbuoti" apie 30.000 iki 40.000 inžinierių. Prieš 60 metų JAV buvo 25.000 inžinierių, šiuo metu yra 400.000, o 1960 m. bus reikalinga 800.000. Žinoma, taip bus, jei sąlygos vystysis kaip kad dabar atrodo. Tenka atžymėti, kad 1949 m. baigę technikos mokslus pavydėdavo šlavikų sąjungos nariams, nesurasdami darbo savo srityje. Šiais metais technikos mokslus baigė 25.000 inžinierių, o 1954 m. baigs tiktai 12.400.

Priežastys šiai krizei yra: žemas 1930 m. depresijos meto gimimų skaičius, II pasaulinis karas, dabartinė mobilizacija, 1949 m. patyrimas ir, svarbiausia, nepaprastas dabartinis pramonės bei statybos ir mokslo bei tyrimo įstaigų inžinierių pareikalavimas.

Atrodo, kad elektronikos, chemijos ir atominės energijos specialistų trūkumas yra ir dar ilgai bus didžiausias.

Šioji padėtis ir tos pastabos turėtų būti žinomos mūsų studentijai. (kb)

LIETUVIAI STUDENTAI JAV

Lietuvių Studentų Sąjunga JAV pradėjo antrus gyvavimo metus. Studentų (įskaitant vad. „undergraduate" ir „graduate") narių yra arti 250. Didžiausias skaičius (88), žinoma, yra Chicagoje. Pagal šakas, stud. technikai bei architektai pirmauja. Mažiausia yra teisininkų ir medikų. Apie trečdalį viso skaičiaus sudaro moterys. Kai kurie studentų sąjungos nariai priklauso čionykštėms studentų korporacijoms bei profesinių draugijų studentų sekcijoms; keletas, ypač išsiskiriančių savo mokslingumu, yra priimti į vad. „honor societies" — aukšto mokslo lygio studentų draugijas.

Liet. Stud. Sąjungos rinkimai buvo vykdomi korespondenciniu būdu, renkant 7 narius į centro valdybą, 3 į garbės teismą ir 3 narius į revizijos komisiją. Balsavo apie 60% visų narių. Pirmininku, valdybai pasiskirsčius pareigomis, yra Vytautas Kavolis, gavęs daugiausiai balsų.

Sąjunga numačiusi leisti kas mėnesis savo informacinį biuletenį, apimant ryšių palaikymo, tarptautinio atstovavimo, šalpos (Stud. Šalpos Fondas) sritis. Sąjungos sekretorius yra R. Mieželis, 4618 So. Paulina, Chicago, Ill. (lg)

NAUJAS BETONAS

Cincinnati Universiteto laboratorijoje pagamintas naujas betonas, žadąs sukelti revoliuciją statyboje. Tas betonas turi daug medžio savybių. Jis duodasi beicuo-

MŪSŲ VEIKLOS BENDRI BRUOŽAI

(tęsinys iš 1 pusl.)

Suvažiavimo dalyviams Wuerzburgo šeimininkai davė progos pasidžiaugti ypatingai gerais „Aušros Sūnų" Dramos ir Vaikų Teatro pastatymais, kuriuos įvykdė stovykloje susiorganizavę pajėgūs vaidintojų vienetai, o prof. S. Kolupaila pademonstravo spalvotus Lietuvos gamtos bei pastatų vaizdus.

Antrasis suvažiavimas įvyko 1947 m. gegužės 17—18 d.d. Augsburge, trečiasis — 1948 m. birželio 5—6 d.d. Augsburge ir ketvirtasis — 1949 m. gegužės 21—22 d.d. Kemptene.

Du metus iš eilės Liet. Inž. Tremt. Draugijai pirmininkavo doc. inž. A. Jurskis, vėliau prof. Dr. inž. S. Kolupaila, o jam 1948 m. lapkričio mėn. išvykus į USA, ėjo pirmininko pareigas prof. Dr. J. Šimoliūnas iki 1950 m. vasario 1 d., t. y. iki Centro Valdybos Europoje veikimo sustabdymo.

Liet. Inžinierių Tremtinių D-ja nuo 1948 m. vidurio pakeitė pavadinimą į Lietuvių Inžinierių Sąjunga Užsienyje, o 1949 m. gegužės 21—22 d.d. suvažiavime Kemptene persiorganizavo ir pasivadino Pasauline Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjunga. Centro Valdybos išleido „Inžinieriaus Kelio" Nr. Nr. 2—10 ir 5 biuletenius. Inžinieriai tik Vokietijoje išleido apie 25 technikinius bei mokslo darbus ar leidinius, Centro Valdybos įvykdė du technikinius konkursus, t. y. Gyvenamųjų namų Lietuvos kaimui ir miestams projektas, o taip pat Lietuviškojo buto įrengimo projektas. Surengtos dvi projektų parodos Augsburge ir Technikos dirbinių paroda Wuerzburge. Inžinieriai Vokietijoje suorganizavo dvi Aukštesniąsias Technikos Mokyklas, daugybę Technikinių specialybių kursų bei amatų mokyklų, o taip pat dalyvavo organizuojant ir dėstė paskaitas Pabaltijo universitete Pinneberg prie Hamburgo ir Tarptautiniame Muencheno universitete. (Smulkiau žiūrėk: Dipl. inž. K. Krulikas „Lietuvos Inžinieriai Vakarų Pasaulyje — Lietuvos Inžinierių Kultūrinė Veikla" — „Amerikos Lietuvis" iš 1951 m. sausio 6, 13 ir 30 dienos numeriuose ir „Draugas" 1951 m. sausio 10 ir 20 d. numeriuose.)

3. JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

1950 m. vasario 1 d. Pasaulinės Lietuvių Inžinierių ir Architektų S-gos Centro Valdybai Europoje veikimą sustabdžius, kada dauguma s-gos narių išemigravo į JAV, Angliją, Australiją, Argentiną ir Kanadą — pradėjo organizuotis šios s-gos padaliniai JAV-se, Kanadoje, Anglijoje, Brazilijoje, Argentinoje ir Australijoje.

JAV-se PLIAS skyriai įsisteigė: 1949 m. gegužės 20 d. Bostone, 1949 m. rudenį Clevelande, 1949 m. spalio 2 d. Detroite, 1950 m. vasario 4 d. Philadelphijoje, 1949 m. birželio 24 d. Am. Lietuvių Inžinierių ir Architektų Draugija New Yorke ir 1949 m. gruodžio 11 d. Chicagos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjunga. Visos jos apjungė apie 250 inžinierių ir architektų.

1951 m. vasario 24—25 d.d. Am. Lietuvių Inžinierių ir Architektų Draugijos iniciatyva ir metus trukusio susirašinėjimo dėka buvo suorganizuotas ir sukviestas Pirmasis Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Suvažiavimas New Yorke, kur buvo išrinkta Centro Valdyba New Yorke. Centro Valdybos pirmininkas A. Mačiūnas. Revizijos Komisija taip pat New Yorke, o Garbės Teismas iš Chicagoje gyvenančių inžinierių tarpo.

Centro Valdybai buvo pavesta paruošti ALIAS-gos Įstatų projektą, kurį ji paruošė ir įteikė antrojo Am. Liet. Inž. ir Arch. S-gos atstovų suvažiavimo organizacinei komisijai Chicagoje.

Įstatų ir įstatams projektų pirmąją redakciją paruošė ir suredagavo doc. A. Jurskis, Philadelphia ALIAS skyriaus pirmininkas ir Pirmojo ALIAS suvažiavimo New Yorke Prezidiumo Pirmininkas.

ALIAS Centro Valdyba įvykdė visus jai Pirmojo ALIAS-gos atstovų suvažiavimo pavestus nutarimus, palaikė glaudų ryšį su ALIAS skyriais, su PLIAS Centro Valdybos Pirmininku prof. J. Šimoliūnu; ALIAS Kanados skyriumi ir PLIAS Clevelando skyriumi. Su Detroito PLIAS skyriumi taip pat išpildytas iš ALIAS c. v. pusės toks pat susirašinėjimas kaip ir su visais skyriais. Buvusi profesinė Inžinierių ir Architektų organizacijos vienybė, kuri buvo tokia natūrali ir graži Lietuvoje ir Vokietijoje, kaip matote čia JAV-se laikinai šiek tiek sušlubavo. Reikia tikėtis, kad antrojo ALIAS-gos suvažiavimo Chicagoje š. m. rugpiūčio 30 d. 31 d. ir rugsėjo 1 d. bus vėl nuoširdžiai atstatyta. To privalome siekti visi skyriai, skyrių valdybos, ALIAS ir PLIAS Centro valdybos ir visi inžinieriai bei architektai.

Labai gražią veiklą išvystė ALIAS Chicagos skyrius, gausiausias nariais ir ryžtingais darbuotojais, sukurdamas ir leisdamas „Technikos Žodžio" mėnraštį, kurio jau iki šiol išėjo 17 numerių.

Reikia džiaugtis, kad organizuoti inžinieriai neturėjo tokios geros ir gajos technikinės spaudos Lietuvoje, kaip tremtyje Vokietijoje ir čia emigracijoje JAV-se.

Taip pat Chicagos ALIAS skyrius suorganizavo ir pravedė Mechanikos braižytojų kursus, kuriuos baigė 65 klausytojai, tokių pat kursų tęsiama antroji laida ir organizuojama šveisuotojų bei tekintojų kursai.

Braižytojų kursus suorganizavo ir pravedė taip pat Clevelando PLIAS skyrius, o taip pat tęsiami braižytojų kursai New Yorko ALIAS skyriaus narių pastangomis.

Reikia tikėtis, kad organizacinis bei kūrybinis mūsų veikimas ir toliau bus sėkmingas ir nuoširdžiai visų remiamas.

APIE TEKSTILĖS ŽALIAVAS

GROŽVYDAS LAZAUSKAS

Tekstilės, arba pluoštinės, žaliavos yra labai reikšmingos tekstilės pramonėje — audinių ir šiaip įvairių verpalinių ar pluoštinių dirbinių gamyboje. Dažnai sakoma, jog fabriko širdimi yra verpimo skyrius, kur iš atitinkamai paruoštų pluoštinių žaliavų gaminami tolimesnei gamybai reikalingi pusgaminiai: verpalai, siūlai. Žaliavos kokybė ir jos tinkamas gamybinis paruošimas yra vienas iš svarbiausių dalykų kiekvienoje pramonės šakoje. Turint geros kokybės žaliavą, patyrę specialistai visuomet gali pagaminti geros rūšies gaminį, bet iš blogos žaliavos ir geriausi specialistai aukštos kokybės gaminių pagaminti negali.

Tekstilės pramonėje naudojamos žaliavos pagal kilmę skirstomos į šias pagrindines grupes: gyvulinis pluoštas (vilna, plaukai, tikrasis šilkas), augalinis pluoštas (medvilnė, linai, kanapės, džutas bei kiti įvairūs augalų žiedų, kamieno šiaudelių ar lapų pluoštai), dirbtinis pluoštas (dirbtinis šilkas, celvilnė, pienvilnė ir daug kitų chemiškai gamintų pluoštų), specialiems tikslams vartojamas pluoštas (gumos, asbesto, metalo, stiklo). Pasaulinėje rinkoje sunaudojama apie 60% medvilnės, 15% vilnos ir 25% kitų pluoštinių žaliavų.

VILNA

Vilna gaunama daugiausiai iš avies. Žmogui pirmoje eilėje reikalingas maistas ir apsirengimas. Avis duoda ir mėsą ir vilną, iš kurios gaminami šilti geros rūšies rūbai bei kiti gaminiai. Senuose religiniuose raštuose — biblijoje minima, jog Kainas ir Abelis, išvaryto iš Rojaus Adomo sūnūs, buvo avių augintojai. Taip pat rašoma, kad, Mozei kalbant su Dievu ant Sinajaus kalno apie šventyklas, šalia aukso ir kitų brangenybių buvo minimos ir baltos ožkų vilnos. Tačiau niekas nežino, kada žmogus pradėjo iš pluošto gaminti verpalus ir audinius. Tvirtinama, kad babiloniečiai jau 4000 metų prieš Kr. primityviai audė rūbams vilnones medžiagas.

Dabartiniais laikais skaitoma, kad visame pasaulyje esama apie 770 milijonų avių: Australijoje 150, Piet ir Šiaur. Amerikoje 150, Europoje 130, Afrikoje 90 ir Azijoje (įskaitant Rusiją) 250 milijonų. Viena iš geriausių plonavilnių avių veislių yra ispaniškos merino avys. XVI ir XVII šimtmetyje Ispanijoje jau būta apie 10 milijonų merino avių. Ilgainiui šios avys buvo pergabentos ir į kitus atitinkamo klimato kraštus. Taip pat maišant su vietinėmis avių veislėmis buvo gautos tam tikrų vilnų rūšys. Merino avys buvo nugabentos į Saksoniją ir Sileziją 1765 metais, į Prancūziją — 1776 m. Pažymėtina, kad Ispanijoje ištisais metais išvežimas į užsienį merino avių buvo uždraustas, baudžiant net mirties bausmėmis, bet spekuliacija šiomis brangiomis avimis vistiek ėjo. Tačiau Ispanijos karalius savo draugiškiems kaimyninių valstybių valdovams šias avis dalindavo be jokio suvaržymo.

Pirmos merino avys JAV pasirodė 1802 m. Gi, 1809—1810 m. į JAV įvežta 4000 merino avių, o tuo laiku JAV buvo skaitoma apie 7 milijonai įvairių rūšių avių. Atradus Ameriką, vietiniai indėnai iš viso neturėjo avių. Tik vėlesniuose laikuose avys paplito šiame žemyne. Lietuvoje apytikriai buvo skaitoma nuo pusės iki vieno milijono avių, pagal metų laikotarpį.

1885 m. vidutinis vilnos kiekis nuo merino avies per metus buvo 5 svarai. Dabar australiškų merino avių siekia 8—10 svarų, t. y. dvigubai negu anksčiau. Nuo lincoln avių gaunama 12 sv. vilnos, nuo angl. southdown — 6 sv., shetland — 4 sv. Visame pasaulyje per metus gaunama iki 4,000 milijonų svarų vilnos. Iš to išeina, kad kiekvienam žmogui žemėje tenka apie pusantro svaro vilnos, arba trims žmonėms tenka viena avis, bendrai imant šiltuosius ir šaltuosius kraštus. Gi, JAV pramonėje vilnos sunaudojama tiek, kad vienam gyventojui tenka 4.2 svaro per metus, o bendrai visų tekstilinių žaliavų vienam JAV gyventojui tenka 45 sv. (medvilnės 31 sv., dirbt. pluošto 10 sv., tikrojo šilko 0.06 svaro).

Daugiausia vilnos gaunama Australijoje — per 900 milijonų svarų, Argentinoje — 500, JAV — 400, Naujoje Zelandijoje — 360, Pietų Afrikoje — 230, SSSR — 210, Urugvajuje — 130, Ispanijoje — 90, Anglijoje — 80. Pažymėtina, kad geresnė vilna vartojama rūbams, o blogesnė — kilimų ir kitų reikmenų gamybai. Blogesnės vilnos gaunama daugiausiai SSSR (75% viso kiekio) ir Argentinoje (apie 30%). Šiais duomenimis pateikiama plauta vilna, nes plovimo metu vilna nustoja iki 60% ir daugiau savo svorio.

Skaitoma, kad vilnonių audinių gamyba yra iš sudėtingiausių visoje tekstilės pramonėje, nes vilna turi daugiausiai įvairių savumų negu kiti pluoštai. Žiūrint per mikroskopą, vilnos plaukelis yra visas padengtas paprasta akimi nematomais žvyneliais. Juo tankesni šie žvyneliai, juo vilna yra minkštesnė, švelnesnė. Šiurkščioje vilnoje yra apie 2000 žvynelių (bei dantelių) viename colyje, o plonoje ir švelnioje būna apie 3000. Dėl vilnos žvynuotumo, vilna turi vėlimosi ypatybę, ko kiti pluoštai neturi. Tiesa, JAV dirbtinio pluošto cheminėje pramonėje mėginama ir dirbt. pluoštui (pvz., nylonui) suteikti žvynuotumą, bet gaunami blogi rezultatai. Plonos vilnos skersmuo (storumas) būna nuo 19 iki 23 mikrono (mikronas yra viena tūkstantinė dalis milimetro), šiurkšti vilna būna iki 70 mikronų ir daugiau. Vilnos ilgis paprastai būna nuo 1 iki 7 colių, garbinuotumas — nuo 2 iki 20 garbanų colyje. Vidutinės veislės avis turi apie 20 milijonų vilnos plaukelių, o plonavilnė merino avis — apie 100 milijonų.

Dar viena iš svarbiųjų vilnos ypatybių yra užfiksavimas, dekatūravimas, t. y. atitinkamose aplinkybėse vilną galima užfiksuoti, kad ji po to liktų visą laiką vienodoje padėtyje, nesitrauktų bei nekeistų savo formos. Vilnos ar vilnonio audinio (100% vilnos) forma palieka tokia, kokia ji buvo šios operacijos metu. Tuo būdu galima gauti iš paprastai lygiai austų audinių reljefinius (nelygaus paviršiaus) vilnonius audinius, pagal norimą jiems suteikti formą. Gi, lygūs audiniai palaiko savo lygumą nuolatos. Šį procesą, tekstilininko akimis žiūrint, galima prilyginti prie metalurgijoje vartojamo plieno grūdinimo, svarbumo atžvilgiu.

Be to, vilna turi daug kitų fizinių ir cheminių ypatybių: elastingumo, drėgmės palaikymo, šilimos, elektriškumo, baltinimo ir kt. Vilnos ir kito pluošto medžiagų atsparumas šiais laikais yra jau išvystytas, kaip ir kitų technikoje vartojamų medžiagų. Šiuo laiku nėra nė vieno moderniško tekstilės fabriko be pluošto ir jo medžiagų laboratorijos.

Vilnonių audinių gamyboje žymią dalį žaliavos sudaro perdirbta vilna. Tai vilna, gauta draskymo būdu, iš senų dėvėtų rūbų skudurų ar naujų siuvyklų atmatų (atkarpų). Ši vilna būna dažniausiai trumpa, jos paviršiuje žvyneliai būna nusidėvėję (dėl to vėlimui mažai tinkama), vilnos plaukelis dėl ankstyvesnių gamybinių operacijų daugiau „pavargęs", nustojęs savo atsparumo. Perdirbta vilna naudojama maišymui su kitomis geresnėmis žaliavomis. Geriausia perdirbta vilna gaunama iš mezginių ir naujų atkarpų. Šios vilnos audiniams paprastai sunaudojama nuo 10% iki 50%. Karo metu kai kur buvo naudota net iki 100%. JAV vilnonių audinių pramonėje perdirbtos vilnos sunaudojama apie 20% nuo bendro žaliavų kiekio.

Ožkų vilnos ir įvairių gyvulių plaukai dažniausiai naudojama kilimų gamybai ar šiaip nerūbiniams gaminiams, maišant su avies vilna bei naudojant ištisai.

Vilnonių žaliavų priešas bei jų naikintojas yra kandys. Jos daugiausiai mėgsta baltą vilną (balta vilna tekstilėje yra vertingiausia ir brangiausia). Pasirodo, kad kandys mažiau mėgsta dažytą vilną, paveiktą „neskaniais chemikalais". Bet kandys ilgainiui žaliavų sandėliuose naikina ir tokias žaliavas. Kandys, nors jos stropiai naikinamos, fabrikams pridaro daug nuostolių.

Iš atitinkamai paruoštų žaliavų verpiami siūlai. Anglijoje sukasi apie 5 milijonai verpsčių, kurios verpia vilnonius verpalus; Italijoje — 1.5 mil., Prancūzijoje 2.8 mil., Belgijoje — 0.75 mil., Ispanijoje — 0.69 mil., Švedijoje — 0.3 mil., Japonijoje — 0.9 mil., Argentinoje — 0.76 mil., JAV — 3.1 mil. O audimo staklių, kurios audžia vilnonius audinius, yra: Anglijoje — 63 tūkst., Italijoje 18 tūkst., Prancūzijoje — 43 tūkst., Belgijoje — 11 tūkst., Ispanijoje — 11 tūkst., Švedijoje — 4 tūkst., Japonijoje — 21 tūkst., Argentinoje — 10 tūkst., Kanadoje — 3 tūkst., JAV — 36 tūkst.

Vilnonių gaminių, o taip pat ir jų gamybos būdų, yra dvi pagrindinės rūšys: šukuotos ir kočiotos vilnos. Šukuotos vilnos (angl. — worsted) siūluose vilnos plaukeliai būna lygiagrečiai išsidėstę, siūlai lygūs, nepūkuoti, ploni. Kočiotos vilnos siūluose (angl. — woolen) vilnos plaukeliai būna įvairiomis kryptimis (nelygiagrečiai) išdėstyti. Pastarieji verpalai naudojami daugiausiai veltoms medžiagoms gaminti.

Iliustracijoje (žiūr. brėž.) atžymėtos vilnos rūšys pagal avies kūno dalį. 1—3 geriausia vilna, 4—9 antros rūšies vilna vidutiniškoms medžiagoms, 10—16 blogiausia vilna.

Taip pat pateiktos poros verpsčių vientiso verpimo schemos.

(Tęsinys sek. num.)

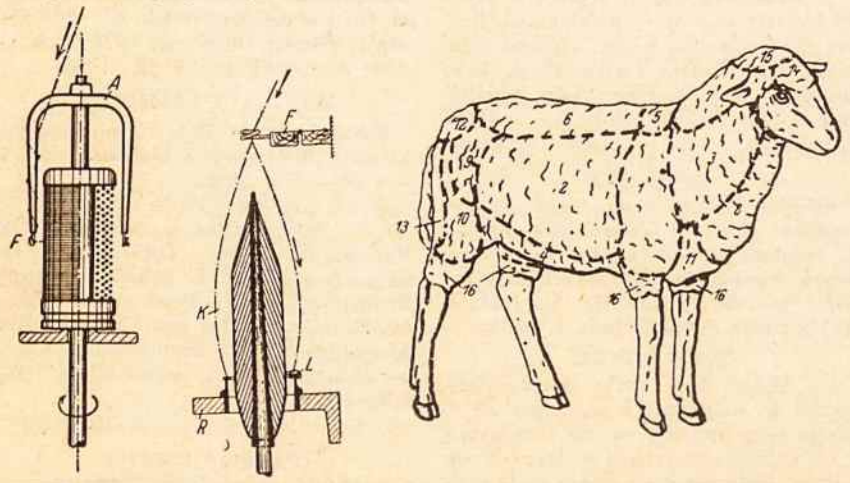

jamas, dažomas, poliruojamas, vaškuojamas. Grindys, padarytos iš jo, pakanka vaškuoti kas antri metai. Jis tinka grindims, malonus kojoms ir yra beveik tiek pat tamprus, elastiškas, kaip ir medis. Į jį galima kalti vinis be pavojaus sutrupinti, o taip pat ištraukti jas, kaip ir iš medžio, paliekant nedidesnes skylutes negu medyje. Be to, jis nėra brangus ir turi du kart didesnį atsparumą tempimui negu paprastas betonas. Jis gali būti suglaustas su medžiu, metalu, ar betonu.

Grindys iš paprasto betono paprastai liejamos bent dviejų colių storumo, kad nesuskiltų. Gi naujas betonas neskyla net esant $^3/_8$ colio storumui. Tvirtinama, kad šio naujo betono grindys kainuos žymiai mažiau negu kieto medžio grindys. Reikia tikėtis, kad nertukus šis betonas bus pradėtas masiniai gaminti. Pats išradėjas jau yra pastatęs iš jo sau gyvenamą namą. (vp).

NAUJAS RŪDŽIŲ NUVALYMO METODAS

Pagal anglų surastą metodą galima rūdis nuvalyti nuo dviejų tonų geležies bei plieno per pusantros valandos.

Iki šiol rūdys buvo valomos mechaniniu būdu, naudojant suspausto oro ar garo sukelta smėlio srovę, nukreiptą į surūdijusį paviršių. Taip pat rūdis buvo galima išdeginti fosforine rūgštim. Tačiau abu šie metodai turi stambų trūkumą: jie sumažina valomo daikto skerspiūvį ir visai negali būti taikomi smulkioms plonoms dalims. Gi, nauju metodu galima nuvalyti rūdis nuo tiksliausių instrumentų bei įrankių net iki 1/1000 colio storumo. Po nuvalymo nelieka jokių buvusių rūdžių žymių ir skerspiūvis visiškai nepasikeičia. Komplikuotos mašinos gali būti valomos neišardžius jų. Surūdijusios rašomos mašinėlės buvo, pavyzdžiui, įmerktos į „metalo skalbyklą" ir išėjo iš jos švarios ir blizgančios, kaip naujos.

Šio metodo atsiradimo pradžia yra 1940 m., kuomet buvo įvykdytas pirmas platesnio masto bandymas nuvalyti rūdis elektrolitiniu būdu. Londono elektros lempučių subombarduoto fabriko visos surūdijusios mašinos buvo įmerktos į elektrolitinį tanką, ir jos išėjo iš ten blizgančios, naujutėlės. Po šešių mėnesių tas fabrikas jau vėl dirbo pilnu tempu.

Nors tas metodas buvo sėkmingas, tačiau jis reikalavo daug laiko ir todėl buvo brangus. Šiuo metu vartojamas jau žymiai patobulintas metodas. Rūdys nuvalomos taip: surūdijęs metalas įmerkiamas paeiliui į penkis 3000 galionų plieninius tankus. Pirmame tanke yra karštas skiedinys, kuris pašalina riebalus, dažus, emalį, laką ir kitką nuo metalo paviršiaus. Antrame tanke surūdijęs metalas nuskalaunamas šaltu vandeniu. Trečiame tanke yra rūdims nuvalyti neskelbiamos sudėties šarminis skystis. Surūdijęs metalas pakabinamas tame skystyje ir sujungiamas su neigiamu poliu elektros šaltinio, kurio teigiamas polius sujungiamas su plieniniu tanku. Elektros srovė sukelia ant surūdijusio paviršiaus atsirandančio vandenilio burbuliukus, kurie bombarduoja surūdijusį paviršių, susijungdami su rūdžių deguoniu (rūdys yra geležies ir deguonio junginys). Rūdys, nustojusios deguonio, virsta švariu metalu. Ketvirtame tanke nuvalytas nuo rūdžių metalas nuplaunamas šaltu vandeniu, o penktame — įmerkiamas į specialę alyvą, kuri apdengia metalą apsaugojančiu nuo rūdijimo sluoksniu.

Pirma rūdims nuvalyti įmonė „Derustit" buvo įsteigta Londone 1945 m. Po to buvo įsteigtos panašios įmonės Pietų Afrikoje, Italijoje ir Švedijoje. Nuvalant surūdijusį metalą nuo rūdžių sutaupomas milžiniškas kiekis metalo ir darbo. Pvz., Turkijos užsakyti 1939 m. lokomotyvai negalėjo būti pasiųsti dėl prasidėjusio karo ir bestovėdami per 8 metus surūdijo taip, jog rūdys įsiskverbė iki $^1/_8$ colio storumo sluoksniu. Tie garvežiai buvo nuvalyti nuo rūdžių čia nurodytu būdu ir jie buvo perduoti pirkėjui. (vp).

PLIAS Informacinis Biuletenis No. 7

Jau galutinai yra sutarta, kad š. m. rugpiūčio 30—31 ir rugsėjo 1 d. Chicagoje įvyks mūsų collegų gausingiausiojo padalinio — Amerikos (USA) Lietuvių Inžinierių ir Architektų S-os (ALIAS) atstovų suvažiavimas, dalyvaujant PLIAS centrui ir skyriams, kurie galės prisiųsti savo atstovus. Kadangi ALIAS glaudžiai ir noriai dirba su PLIAS, tai kartu bus aptariami ALIAS ir PLIAS organizaciniai ir tolimesnio veikimo klausimai. Todėl į suvažiavimą kviečiami dalyvauti visi ALIAS ir PLIAS skyriai per savo skirtus oficialius atstovus ir galinčius atvykti pavienius skyrių narius.

Suvažiaviman atvykdami oficialūs atstovai pateikia savo skyrių narių skaičių (svarbu balsavimui, kiek narių atstovaujama). Skyriai, negalėdami prisiųsti savo atstovų, prisiunčia savo pageidavimus raštu, arba — nutylėdami, pasiduoda suviažiavimo nutarimams, nes čia (USA) daugumos ir platesnio veikimo vietoje, atrodo, geriau yra matyti mūsų bendri reikalai.

Kiekvienu atveju būtų malonu iš pastarųjų skyrių gauti nors trumpus pasveikinimus suvažiavimui, kad suvažiavimas galėtų geriau pajusti ryšius su visomis periferijomis ir jam būtų drąsiau veikti, remiantis platesnėmis informacijomis.

Liečią suvažiavimą skubūs raštai gali būti skyrių, pavienių collegų, kitų asmenų ir užjaučiančių organizacijų siunčiami pagal čia nurodomus adresus.

PLIAS centro v-bos adresas:
Prof. J. Šimoliūnas
1561 Holmes Ave., Racine, Wis., USA.

ALIAS centro v-bos adresas:
Amer. Lith. Eng. a. Arch. Association
160 Hendrix St. apt. 3, Brooklyn 7, N. Y.
J. Ruokis
(Suvažiavimui 30—31. VIII. — 1. IX. 52.)
4605 So. Paulina, Chicago 9, Illinois

Su collegiška pagarba
Prof. J. Šimoliūnas
PLIAS Centro V-bos pirm.

KANADOJE

— Šių metų laikotarpyje Toronto Universitete studijavo per 20 lietuvių, kurie jau prieš keletą mėnesių užbaigė pavasarinį semestrą. Daugiausiai studijavusių buvo technikos fakultete, kurį šiemet inž. vardu (B. Sc.) užbaigė du lietuviai: A. Jazbutis ir E. Čuplinskas. Pažymėtina, kad abu un-tą baigė su pagyrimais, o pastarasis dar laimėjo 1500 dol. stipendiją tolimesnėms studijoms — master degree gauti. Lietuviai studentai šiame didžiausiame Britų imperijos universitete savo darbštumu ir sugebėjimais atsižymėjo, o neretais atvejais pasirodė pirmaisiais savo gausingų kanadiečių kolegų tarpe. Toronto liet. studentai susibūrė į Universiteto klubą. Valdyba: A. Jazbutis, E. Čuplinskas ir G. Šernas. (ap).

— Ontario provincijoje, Toronte, Montrealyje ir dar kažkurioje vietoje veikia ukrainiečių inž. ir techn. d-jos skyriai. Jų veikla yra gana plati, o ypatingai profesinės spaudos atžvilgiu. Kanadiečiai ne tik leidžia Toronte patys savo informacinį biuletenį, net su platesniais straipsniais, bet kartu remia New Yorke, JAV, leidžiamą Amerikos Ukrainiečių Dr-jos žurnalą.

— Kanadoje lietuvių inž. ir arch. yra nemaža. Reikėtų mums patiems daugiau susirūpinti organizuotumu, kur tik daugiau esama, naujų skyrių steigimu ir savos profesinės spaudos visokeriopu palaikymu. Savo laiku TŽ jau tuo reikalu buvo rašyta, bet dabar, artėjant rudens laikui, laikas vėl prisiminti ir jungtis į konkretų veiklos darbą, kad „Technikos Žodyje" daugiau matytume kanadiečių liet. inž. straipsnių, daugiau atsispindėtų mūsų veikla ir mūsų gyvenimas. (kč).

INŽINIERIŲ, ARCHITEKTŲ IR „TECHNIKOS ŽODŽIO" SKAITYTOJŲ DĖMESIUI

Kiekvienas ALIAS Chicagos skyriaus narys bei TŽ skaitytojas yra kviečiamas kuoaktyviausiai prisidėti ruošiant II-jį ALIAS suvažiavimą bei balių. Valdyba ir organizacinė komisija prašo talkos įvairiems darbams dabar ir suvažiavimo bei baliaus metu. Visi nariai bei skaitytojai raginami laiku pasirūpinti, kad jų šeimos nariai, draugai bei bendradarbiai neliktų be pakvietimo ir dalyvautų baliuje. Visų ALIAS narių dalyvavimas suvažiavimo posėdžiuose yra būtinas. Suvažiavimo atidarymas, į kurį yra kviečiami organizacijų atstovai bei svečiai, įvyks rugpiūčio 30 d., šeštadienį 6 val. vak. „Vyčių" salėje 2453 W. 47th Street. Ten pat įvyks ir suvažiavimo baigiamasis posėdis sekmadienį rugpiūčio 31 d. 4 val. vak. Balius yra numatomas šį kartą daug platesniu mastu ir įvyks „Marshal Square" salėje 3113/15 W. Cermak Road, sekmadienį, rugpiūčio 31 d. 8 val. vak.

Visais klausimais prašoma kreiptis telefonais ATlantic 5-6324 arba BElmont 5-7792.

ALIAS Chicagos skyriaus valdyba

Skaitytojų laiškai

(Dėl naftos šaltinių Lietuvoje)

Technikos sričiai prijaučiąs J. Ž. iš Chicagos mums rašo: „Dėl tyrinėjimo naftos šaltinių Vilniaus krašte, Mykoliškėje prie Neries upės, apie 1930 m. buvo rašyta „Mūsų Vilnius" žurnale. Kadangi tuo metu buvo lenkų okupuota, tai aišku, kad negalima buvo įsitikinti. Mat, lenkai turėjo naftos ir anglių pas save. Žinoma, jie nei kalbamais šaltiniais, nei durpėmis pagrobtoj Lietuvoj nesidomėjo".

Paminėtina, kad J. Ž. teko kartu gyventi Bruchsalėje, Vokietijoje, su inž. B. B. (kuris šiuo laiku yra likęs Vokietijoj), kur panašūs šaltiniai atrasti ir mėginami eksploatuoti. Todėl J. Ž. Chicagoje kilo mintis, prisiminus Bruchsalėje atrastus šaltinius, parašyti tenai dabar gyvenančiam inž. B. B. laišką Vilniaus krašte rastų šaltinių reikalu. Inž. B. B. laiško ištrauka čia, dėl klausimo įdomumo, dedama:

„Aš šį faktą, jeigu jį ir buvau skaitęs tuo laiku spaudoje, jau buvau užmiršęs. Atrodo, kad ne aš vienas apie tai nežinojau, bet ir mūsų Energijos Komisija savo spausdintuose leidiniuose nėra kiek plačiau informavusi, ar ir visai nėra informavusi mūsų techniškoje spaudoje sluoksnių, kuriems tai yra įdomu. Kai aš pirmą kartą pamačiau prie Bruchsalės naftos sėmimo įrengimus, man taip pat kilo mintis, kad jei tokioje balotoje lygumoje prie Bruchsalės gali būti naftos šaltiniai, tai gal kur ir Lietuvoje būtų galima rasti naftos šaltinių. Todėl Jūsų laiškas man yra labai įdomus. Bruchsalė yra tik apie 108 m virš jūros paviršiaus (ne 1000 m, kaip Jūs savo laiške minėjote) ir čia nafta išsiveržia į paviršių susimaišius su vandeniu iš vandens šaltinių. Šį pavasarį pats stebėjau, kaip tuo dideliu grioviu, kuris yra tarp geležinkelio ir Krislau, visa laika ant vandens paviršiaus tekėjo plonutis sluoksnelis, lyg kokia plona plėvelė, naftos, kuris saulės šviesoje spinduliavo gražia žalsvai melsva spalva. Bruchsalėje naftos šaltiniai yra negiliai nuo žemės paviršiaus. Šią žiemą per Krislau dvaro laukus vedė aukštos įtampos elektros liniją ir kai geležiniams stiebams iškasė gilias duobes, jų betoniniams pamatams nulieti, ir darė tų duobių dugno gręžimus gruntui (įžemiui) tirti, nelabai giliai pragręžus, vanduo susimaišęs su nafta. Tai buvo, žinoma, dar ne pagrindiniai naftos šaltiniai prigręžti. Vietiniai žmonės tvirtina, kad ir Krislau dvaro laukuose giliau esą tinkami eksploatacijai naftos šaltiniai ir juos su laiku pradės eksploatuoti.

Taigi reikia džiaugtis, kad Lietuvoje jau nors vienoje vietoje yra rasti naftos šaltiniai, o geriau patyrinėjus, gal bus rasta jų ir daugiau. Reikia tikėtis — jie bus tinkami eksploatacijai".

Pateikus atsiųstų laiškų ištraukas, norėtųsi, kad šiuo klausimu pasisakytų daugiau žiną tas aplinkybes. Džiaugiamės ir esame dėkingi, kad skaitytojai domisi ir kelia visiems įdomius klausimus. Visas įdomias laiškų ištraukas ir ateityje skaitytojams pateiksime, kad tais klausimais galėtų plačiau pasisakyti ir kiti laiškų ar paskirų straipsnių formoje.

AUSTRALIJOJE

Adelaidė. Čia visi mūsų collegos dirba braižytojų bei kalkuliatorių darbus. Pas mus jaučiama bedarbė, bet dar iš lietuvių visi tebedirba. Iš kitų tautybių yra jau atleistų, braižyklose dirbusių.
Šiaip darbo paklausa yra sumažėjus, o bedarbiu būti yra sunku, nes bedarbio pašalpa yra labai maža.

„Technikos Žodį" gauname visi tvarkingai, nežiūrint tolimo atstumo. (jr).

ARGENTINOJE

Š. m. birželio 6 d. ir liepos 4 d. įvyko PLIAS skyriaus narių susirinkimai, Buenos Aires Lietuvių Klube. Aptarti organizaciniai reikalai. Liepos 19 d. buvo inžinierių metinis balius, kaip pereitais metais. Šio baliaus tikslas — sudaryti glaudesnius ryšius su plačia visuomene.

DETROITE

Išrinkta Inž. ir Arch. S-gos skyriaus valdyba: pirm. S. Juzėnas, vicepirm. — Č. Staniulis, sekr. — J. Sirgėdas. Valdybos pirmininko ir kartu „Technikos Žodžio" atstovo adresas: Mr. St. Juzėnas, 12340 Santa Rosa, Detroit 4, Mich.

NEW YORKE

— ALIAS New Yorko skyriaus inžinieriai ir architektai š. m. liepos 26 d. turėjo savo tradicinį vasaros išvažiavimą į Pr. Lapienės vasarvietę — Stony Brook Lodge. Dalyvavo gana gausus narių skaičius su šeimomis ir svečiais. Užkandžių metu menišką programą išpildė pianistė J. Rajauskaitė-Šušienė ir jauna dainininkė — solistė N. Mačiūnaitė.

— ALIAS Centro Revizijos Komisija iš pirm. J. B. Sidzikausko, sekretoriaus Č. Tamašausko ir nario J. Butkaus š. m. rugpiūčio 2 d. revizavo ALIAS Centro Valdybos kasą bei sekretoriatą ir sudarė Revizijos Komisijos aktą.

TŽ PRANEŠIMAI

— Prenumeratoriai - rėmėjai (tąsa): J. Dragašius $3 (Ont., Canada), A. Juzelskis $3 (Detroit, Mich.).

— TŽ Administracija reiškia nuoširdžią padėką collegai J. Riaubai, ir kartu visam Adelaidės (Australijoje) PLIAS skyriui, už kruopštų ir punktualų TŽ prenumeratų atsiskaitymą, nežiūrint to, jog Australija yra vienas iš tolimiausių taškų, jog yra gana sunkus kelias atsiskaityti. Adelaidės PLIAS skyrius, jau seniai pilnai atsiskaitė už 1952 m. ir jau laukia tolimesnių informacijų dėl TŽ 1953 m. prenumeravimo. Džiaugiamės mūsų atstovo Adelaidėje J. Riaubos pareigingumu ir jo atstovaujamo skyriaus narių visuotiniu pasiryžimu visokeriopai remti savo profesinę spaudą.

Taip pat širdinga padėka priklauso TŽ atstovui Australijoje coll. B. Daukui, per kurį palaikomas centrinis ryšys su skyriais ir pavieniais skaitytojais.

— Chicagos ALIAS sk. techn. spaudos sekcijos vadovo K. Burbos (telef. BE-5-7792) ir TŽ technikinio tvarkytojo G. J. Lazausko (telef. AL-2-0387) naujas adresas (bendras): 1023 N. Keystone Ave., Chicago 51, Ill., USA.

ATSIŲSTA PAMINĖTI

KNYGŲ LENTYNA, Vliko leidžiamas Lietuvių Bibliografijos biuletenis. Nr. 3—4 (46—47), 1952.

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ ŽINIOS, Nr. 5. Bernas, 1952 m. birželio 13 d. Neperiodinis leidinys. Turinys: Vėl kelsis Lietuva, Pilietinės sąžinės kvotimas, Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės Įstatai, Kronika. Spausta rot. 7 pusl. Leidžia Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės Taryba. Redaguoja Dr. A. Gerutis, Bern, Spittelerstr. 22.

Pasaulio lietuvių karių mėnesinis žurnalas

KARYS

gražiai iliustruotas, duoda daug įdomios medžiagos

Prenumerata: metams 4 dol.

Adresas: Karys, 156 Steamboat Rd., Great Neck, N. Y., U.S.A.

KAZYS KARAŽIJA & CO.

GENERAL CONTRACTORS

ATLIEKA STATYBOS DARBŲ PROJEKTUS, SKAIČIAVIMUS, SĄMATAS, DUODA TECHNIŠKUS PATARIMUS IR VYKDO STATYBOS DARBUS: NAUJŲ NAMŲ STATYBAS, SENŲ PASTATŲ PERDIRBIMUS IR ŠIAIP ĮVAIRIUS TAISYMUS.

2405 West 51st Street Chicago 32, Illinois

Telef.: WAlbrook 5-9763

Ar Jūsų TV bei RADIO gerai veikia?

Prityrę lietuviai inžinieriai mielai jums pades

Sąžiningas, geras ir pigus

PATARNAVIMAS GARANTUOJAMAS

Skambinkite — DAnube 6-6887

DAINA TELEVISION COMPANY

qualified engineers' service

3120 S. Halsted Street - DAnube 6-6887

TECHNIKOS ŽODIS

LEIDŽIA: Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų S-ga Chicagoje, Technikinės Spaudos Sekcija.

REDAGUOJA: Redakcinė Kolegija.

Redakcijos Adresas: „Technikos Žodis", 1023 N. Keystone Ave., Chicago 51, Ill. Telef.: AL 2-0387; BE 5-7792.

ADMINISTRACIJOS ADRESAS: TŽ, c/o K. Bertulis, 1616 So. Christiana Ave., Chicago 23, Ill. Tel. RO-2-8120.

PRENUMERATA: JAV ir užsienyje metams $2.00, pusm. $1.00. Ats. nr. kaina 20 ct.